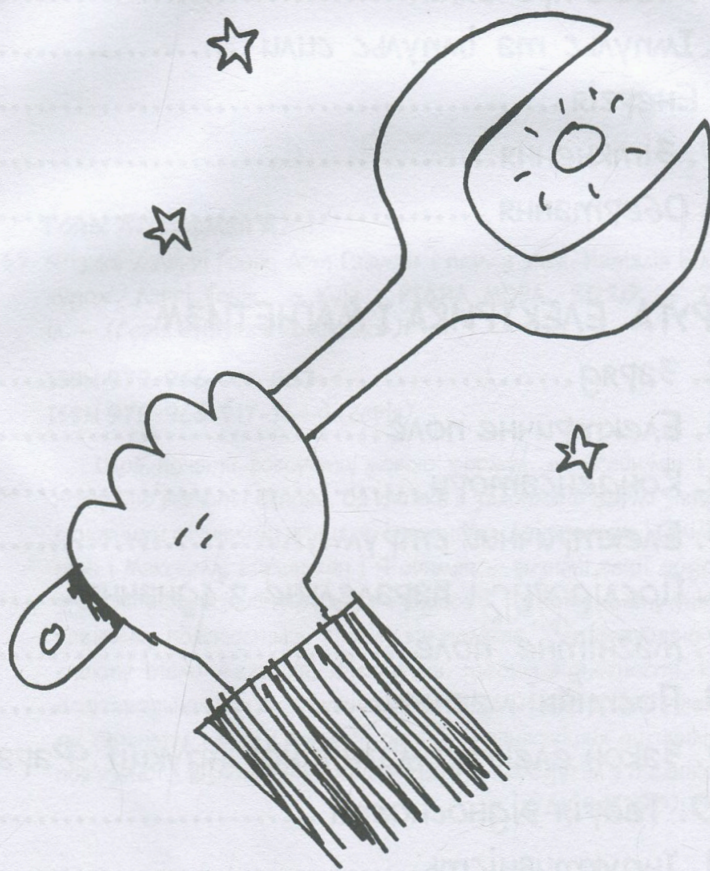

ЧАСТИНА ПЕРША МЕХАНІКА

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ 1

РУХ

Перше поняття,
яке нас цікавить — це **РУХ**:
птахи літають,
планети обертаються,
а дерева падають! Увесь
Усесвіт перебуває в русі!

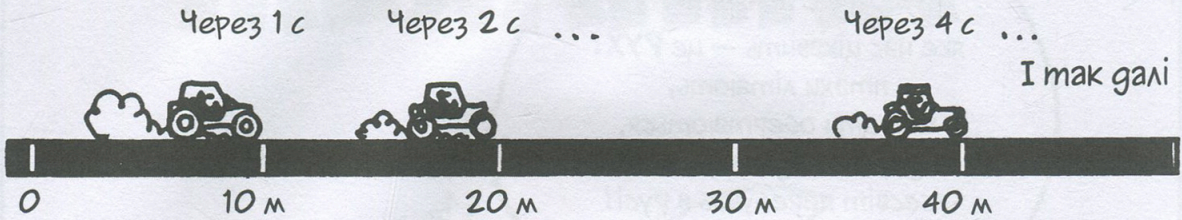
Ось прямолінійна дорога, на якій
відстань у напрямку «вперед»
позначено додатними числами,
а у зворотному — від'ємними.

Мій друг космонавт РІНГО їде по цій дорозі. Його автомобіль рухається зі сталою швидкістю. Отже, він проїжджає однакові відстані за рівні проміжки часу. Можемо записати:

$$d = v \cdot t.$$

Відстань d дорівнює швидкості v , помноженій на час t .

Якщо швидкість становить 10 м/с, за одну секунду Рінго проїжджає 10 метрів. За дві секунди він проїде 20 метрів, за три секунди — 30 метрів, за одну хвилину — 600 метрів ...

⋮
⋮

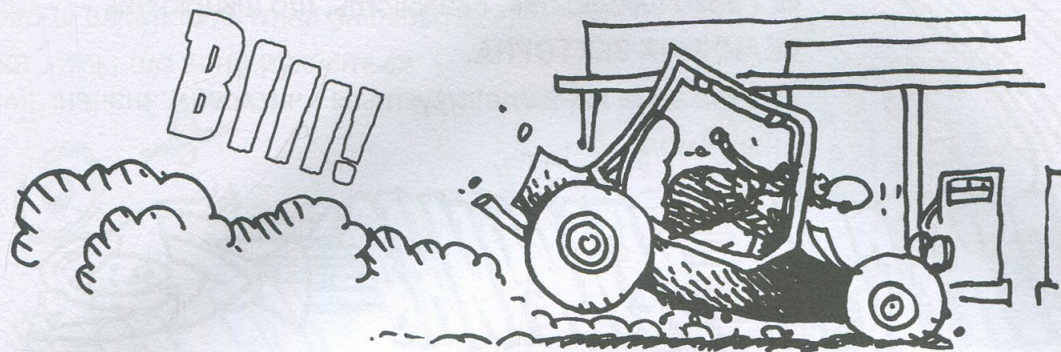
а за одну годину (3600 с) він проїде

$$3600 \text{ с} \cdot 10 \text{ м/с} = 36\,000 \text{ м} =$$

$$= 36 \text{ км.}$$

Під час звичайної поїздки будь-який автомобіль завжди то набирає швидкості, то сповільнюється: його швидкість нестала. Тоді як бути з рівнянням $d = v \cdot t$? Якщо v змінюється, яке значення використовувати?

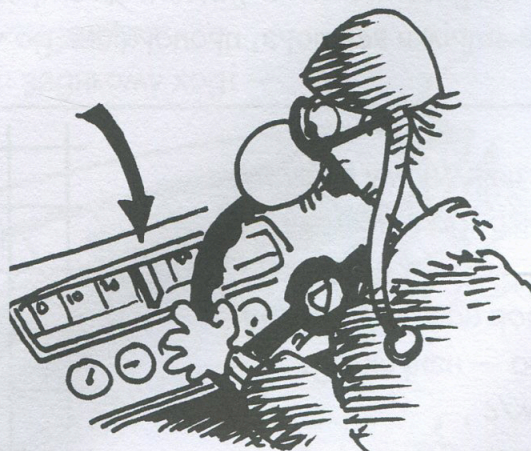

Можна розв'язати рівняння для v і отримати

$$v = d/t, \text{ отже,}$$

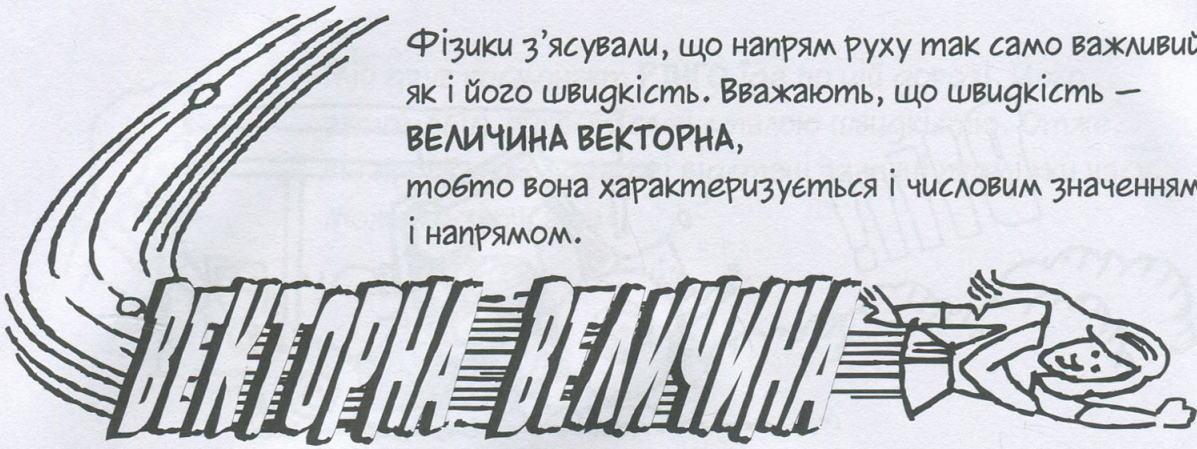
$$v = \frac{\text{пройдена відстань}}{\text{час у дорозі}}$$

Так ми обчислюємо **СЕРЕДНЮ** швидкість упродовж поїздки. Античні філософи довго не могли зрозуміти, що тіло має також **МИГТОВУ** швидкість — швидкість у даний момент часу. Це те значення, яке показує спідометр.

Фізики з'ясували, що напрям руху так само важливий, як і його швидкість. Вважають, що швидкість — **ВЕЛИЧИНА ВЕКТОРНА**, тобто вона характеризується і числовим значенням, і напрямом.

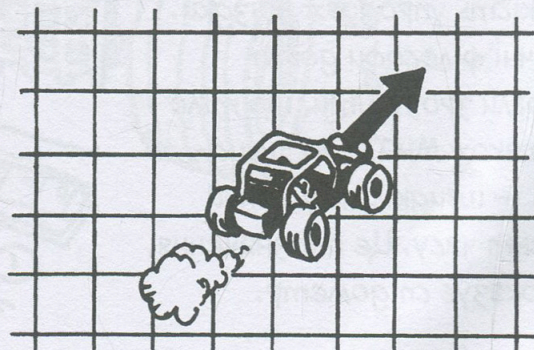

Якщо Рінго їде назад або розвернувся і їде у зворотному напрямку, ми кажемо, що в нього **ВІД'ЄМНА** швидкість.

Вектор швидкості можна уявляти як стрілку, що вказує напрям руху. Довжина стрілки вектора, пропорційна до числового значення швидкості.

У більш загальному випадку, якщо Рінго їде в довільному напрямі, ми теж зображаємо вектор його швидкості стрілкою — наприклад, $v = 32 \text{ м/с}$, з азимутом 28° .

Якщо швидкість тіла змінюється,
кажуть, що воно рухається

Прискорення визначають
як зміну швидкості
за одиницю часу:

$$a = \frac{\text{зміна } v}{t}$$

Це схоже на визначення
швидкості як зміни
відстані за одиницю
часу.

Давай ще раз проїдемося з Рінго.

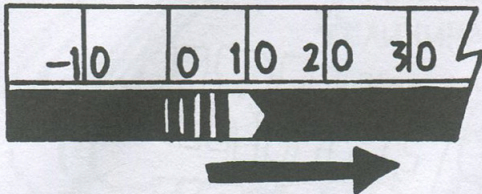
У його автомобілі встановлено спідометр,
що показує від'ємні значення при задньому ході —
«напрявлений спідометр».

Тоді прискорення —
це всього-на-всього
швидкість стрілки
спідометра!*

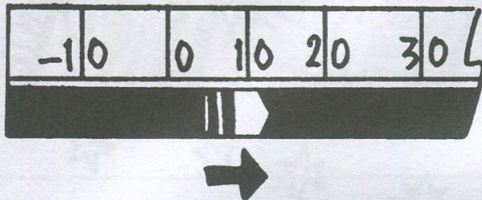
* Зчитуй значення зі спідометра, використовуючи
одиниці вимірювання
швидкості.

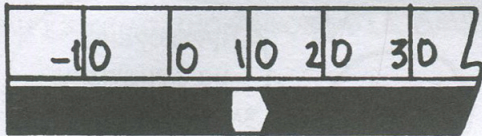

Якщо швидкість різко змінюється, прискорення велике.

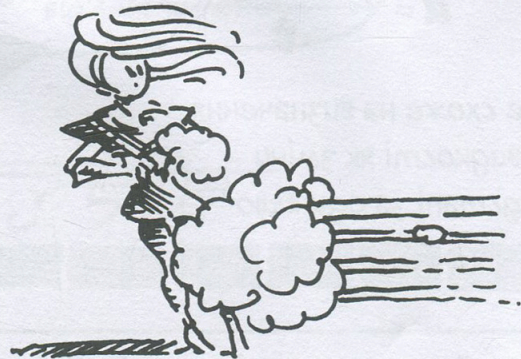

Якщо швидкість змінюється повільно, прискорення мале.

А якщо Рінго їде зі сталою швидкістю, прискорення дорівнює нулю.

Тепер поспостерігаємо, як Рінго плавно прискорюється від 0 до 50 км/год. Стрілка спідометра рухається зі **СТАЛОЮ ШВИДКІСТЮ**, тож і прискорення є **СТАЛИМ**. Обчислюємо:

$$a = \frac{\text{кінцева швидкість} - \text{початкова швидкість}}{\text{витрачений час}} = \frac{50 \text{ км/год}}{5 \text{ с}} =$$

$$= \frac{50 \text{ км/год}}{5 \text{ с}} \cdot \frac{50 \cdot 1000 \text{ м}}{3600 \text{ с}} = 2,78 \text{ м/с}^2.$$

Зверни увагу, що прискорення вимірюється в м/с^2 — в метрах на секунду в квадраті!